

CONV 466/02

NEW VERSION

CONTRIB 176

SAATE

Lähettiläjä: Sihteeristö

Vastanottaja: Valmistelukunta

Asia: Valmistelukunnan jäsenen Jacob Södermanin esitys:
"The place of the European Ombudsman in the future Constitution of the European Union"

Valmistelukunnan jäsen Jacob Söderman on toimittanut valmistelukunnan pääsihteerille liitteenä olevan esityksen.

Strasbourgissa, 12.12.2002

Euroopan oikeusasiamiehen esitys Eurooppa-valmistelukunnalle**“Euroopan oikeusasiamiehen asema Euroopan unionin tulevassa perustuslaillisessa asiakirjassa”**

Saatavilla olevat Euroopan unionin perustuslakia koskevat eri luonnokset eroavat toisistaan huomattavasti siinä, kuinka ne suhtautuvat Euroopan oikeusasiamieheen. Vaikuttaa siltä, että eroavaisuudet johtuvat pikemminkin epätietoisuudesta siitä, mikä on Euroopan oikeusasiamiehen asema nykyisten perustamissopimusten perusteella, kuin luonnosten laatijoiden harkituista poliittisista valinnoista. Tämän esityksen tarkoituksena on selittää mihin Euroopan oikeusasiamies tulisi sijoittaa perustuslaillisessa asiakirjassa ja miksi.

Miksi Euroopan oikeusasiamies tulee sisällyttää perustuslailliseen asiakirjaan?

Useimmissa maissa oikeusasiamiehen olemassaolo, riippumattomuus ja toimivalta on katsottu niin tärkeiksi, että ne mainitaan perustuslaissa

Oikeusasiamiesinstituutio on eräs aikamme suurista perustuslaillisista menestyksistä. Tämä instituutio on löytänyt paikkansa kaikilta mantereilta ja yli sadasta maasta. Instituutio kehiteltiin Euroopassa, ja nyt useimmissa unionin jäsenvaltioissa on oikeusasiamiehen toimisto - kuten myös kaikissa niissä kymmenessä valtiossa, joiden odotetaan liittyvän Euroopan unionin jäsenvaltioiksi vuonna 2004.

Oikeusasiamiesinstituutio osoittaa sitoutuneisuutta unionin perusarvoihin, laillisuusperiaatteeseen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen

Monissa maissa oikeusasiamiehen toimisto perustettiin niiden vapautuessa diktatuurihallinnosta, jolloin ne halusivat osoittaa sitoutumistaan demokratiaan, laillisuusperiaatteeseen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Tämä tapahtui esimerkiksi Portugalissa, Espanjassa ja monissa itä-Euroopan nuorista demokratioista.

Oikeusasiamies on avainasemassa unionin tuomisessa lähemmäksi kansalaisia

Perusajatus Euroopan oikeusasiamiehen luomiselle oli avoimemman, luotettavamman ja palveluhenkisemmän hallinnon edistäminen, jolla voitaisiin kohentaa Euroopan hallinnon ja kansalaisten välisiä suhteita.

Mihin Euroopan oikeusasiamies tulisi perustuslaillisessa asiakirjassa sijoittaa?

(i) Euroopan oikeusasiamies tulisi mainita perustuslaillisen asiakirjan unionin institutionaalista kehystä käsittelevässä osassa, talous- ja sosiaalikomitean sekä alueiden komitean yhteydessä.

Miksi: Euroopan oikeusasiamies on perustettu EY-sopimuksella, kuten myös talous- ja sosiaalikomitea ja alueiden komitea. Kaikki nämä kolme laitosta mainittiin Laekenin julistuksessa ja niille annettiin Euroopan tulevaisuutta koskevassa valmistelukunnassa tarkkailijoiden asema, jollainen niillä oli myös perusoikeuskirjaa luonnostellessa valmistelukunnassa.

(ii) Perustuslaillisen asiakirjan kansalaisten oikeuksia koskevaan osaan tulisi sisältyä oikeus kannella Euroopan oikeusasiamiehelle.

Miksi: Siitä lähtien kun Euroopan oikeusasiamies aloitti työnsä vuonna 1995, 11 000 kansalaista on käyttänyt oikeuttaan kannella. Oikeusasiamiehen tutkimusten tuloksena yhteisön toimielimet ovat parantaneet työskentelytapojaan ja kehittäneet hallintoaan avoimemmaksi, luotettavammaksi ja palveluhenkisemmäksi. Uusi opas "Miten Euroopan oikeusasiamies voi auttaa sinua?" sisältää yksityiskohtaisempia tietoja Euroopan oikeusasiamiehen työstä.

(iii) Oikeusasiamiesinstituution kansanedustuksellinen luonne tulisi mainita sisällyttämällä oikeusasiamiehen nimitys ja valvonta Euroopan parlamentin perustuslaillisiin tehtäviin.

Miksi: Monet kansalliset perustuslait takaavat eduskunnalle oikeusasiamiehen nimitysvallan ja valvonnan, mikä turvaa oikeusasiamiehen riippumattomuuden.

Oikeusasiamiehen toimivalta voitaisiin sisällyttää yllä olevista kohdista joko kohtaan (i) tai (ii), riippuen perustuslaillisen asiakirjan yleisestä rakenteesta.

Taustahuomautus: olemassa olevat perustamissopimusten säännökset

Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa olevat säännökset lisättiin siihen Maastrichtin sopimuksella.

Perustamissopimuksen 21 artiklan mukaan oikeus kannella Euroopan oikeusasiamiehelle sisältyy unionin kansalaisuuteen.

Euroopan oikeusasiamiesinstituutio perustuu perustamissopimuksen 195 artiklaan, johon sisältyy perustuslailliselta kannalta kaksi tärkeää elementtiä. Ensinnäkin, sen mukaan Euroopan parlamentti nimittää oikeusasiamiehen virkaansa ja valvoo tämän toimintaa. Toiseksi, 195 artikla muodostaa Euroopan oikeusasiamiehen toimivallan perustan, koska se määrittää tutkimusten alan ja sen, kuka voi tehdä kantelun. Euroopan oikeusasiamies voi tutkia yhteisön toimielinten ja laitosten toiminnassa ilmeneviä hallinnollisia epäkohtia, lukuunottamatta yhteisön tuomioistuimen ja ensimmäisen asteen tuomioistuimen toimintaa lainkäyttöeliminä. Jokainen luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joiden asuinpaikka tai sääntömääräinen on jossakin jäsenvaltiossa, voi tehdä kantelun Euroopan oikeusasiamiehelle.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 41 artikla laajentaa EY-sopimuksen 195 artiklan kattamaan "kolmannen pilarin" asiat.

Euroopan oikeusasiamiehen toimivalta todetaan myös EU:n perusoikeuskirjan 43 artiklassa.